

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การวิจัยและพัฒนา เยียวยา สمانฉันท์ และสร้างสรรค์ชุมชนสุขภาวะชายแดนใต้
Research and Development Healing Reconciliation and Strengthening
Wellbeing of Community in Deep South

คณะนักวิจัย

โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ประจำปีงบประมาณ 2561 รหัสโครงการ MED610479S-1

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยและพัฒนา เยียวยา สมานฉันท์ และสร้างสรรค์ชุมชนสุขภาวะชายแดนใต้ ภายใต้แผนการบูรณาการโครงการวิจัยการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ และการสร้างนวัตกรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ที่นำไปสู่การสร้างความสำเร็จ แนวทางสันติสุข การแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและความมั่นคงอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการวิจัยผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรง ทั้งในกลุ่มเด็กกำพร้า/ยากไร้ หญิงหม้าย ผู้พิการ กลุ่มด้อยโอกาส และชุมชน พัฒนาด้านแบบในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงปัญหาสาธารณสุขและสังคม จังหวัดชายแดนใต้ ในการดำเนินงานทางโครงการได้เลือกพื้นที่ในการทำงานทั้ง 3 พื้นที่ คือ 1) พื้นที่ตำบลเขาตุม อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี 2) พื้นที่ตำบลห้วยกระทิง อำเภอกงปิ่น จังหวัดยะลา และ 3) พื้นที่ตำบลโฆซิด อำเภอดากู จังหวัดนราธิวาส ภายใต้คำถามวิจัย สุขภาพกายใจเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาสจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไรบ้าง การศึกษาหรืออาชีพของเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาสจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไรบ้าง และทัศนคติในการดำรงชีวิตในภาวะเหตุการณ์ความไม่สงบของเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาสจังหวัดชายแดนใต้เป็นอย่างไรบ้าง

วิธีการดำเนินงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action \ research) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาสที่มีอายุ 11-25 ปี โดยนักวิจัยจะอาศัยอยู่ในชุมชนโดยมีพี่เลี้ยงในชุมชนเป็นที่ปรึกษาและผู้ดูแล ทั้งนี้ นักวิจัยจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อสร้างความคุ้นเคยและความไว้วางใจจากชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่ให้ได้เรียนรู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักวิจัยทำในพื้นที่เป็นทั้งกิจกรรมที่ชุมชนทำเป็นประจำทุกปี การพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ตามที่นักวิจัยต้องการและมีประโยชน์ต่อพื้นที่ โดยผ่านการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น การอบรมวิธีการศึกษาชุมชน การพัฒนาโจทย์วิจัย การเขียนรายงานวิจัยและบทความทางวิชาการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามก่อนจบโครงการ นักวิจัยจะต้องทำงานวิจัยอย่างน้อย 1 ชิ้นที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยมีอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษารวมถึงเป็นนักวิจัยด้วยเช่นกัน

ผลการดำเนินงานโครงการทั้ง 3 พื้นที่ โดยได้ดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ เด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส ผู้ปกครอง/ผู้ดูแลเด็ก และกลไกการดูแลระดับพื้นที่ จากการดำเนินงานพบว่าเด็กและเยาวชนมีความกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำและมีจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น เกิดกลุ่มเยาวชนที่มีส่วนร่วมในการวางแผน ออกแบบทำกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมาย และขับเคลื่อนหลักในชุมชน ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการดูแลลูก ๆ รวมถึงคนในครอบครัวมากขึ้น มีวิธีการดูแลลูก เข้าใจช่วงวัยของลูก ให้ความสำคัญกับลูก การสื่อสารเชิงบวกภายในครอบครัว การเลี้ยงลูกตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม ครอบครัวได้รับการพัฒนาด้านอาชีพ จำนวน 7 ครอบครัว ส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แกนนำชุมชนให้ความสำคัญและตระหนักกับปัญหาของเด็กกำพร้าและด้อยโอกาส เกิดกองทุนเพื่อเด็กกำพร้าและเด็กด้อยโอกาส จำนวน 3 กองทุน คือ กองทุนออมทรัพย์ของชุมชนประจำมัสยิดนูลูตุดาบ่านโฆซิด สถาบันศึกษาปอเนาะนูลูฟาลายบ้านซีโปร์ และกองทุนสหกรณ์ตาตาดาเพื่อเด็กกำพร้าด้อยโอกาสบ้านเขาตุม และมีภาคีเครือข่ายในการทำงานและขับเคลื่อนกิจกรรมทั้งในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

คำสำคัญ เยียวยา สมานฉันท์ ชุมชนสุขภาวะ